Gazdik Gyula

A Goldstone-jelentés és utóhatásai

Egy éve annak, hogy véget ért Izrael és az Iszlám Ellenállási Mozgalom (Hamász) közt 2008 decemberében kirobbant gázai háború. A harcok okozta anyagi pusztítás, az emberi tragédiák képei annak idején a nemzetközi közvéleményben nagy visszhangot keltettek. A médiafigyelem a háború alatt történtek és a zsebkendőnyi területen élő másfél millió ember humanitárius helyzetének alakulása iránt a fegyvernyugvás óta csökkent, de az ENSZ Gázai Konfliktussal Foglalkozó Tényfeltáró Bizottságának 2009. szeptember 15-én közzétett 575 oldalas anyaga – melyet a bizottság vezetőjének neve után röviden csak Goldstone-jelentésnek neveznek – ismét alaposan felkavarta az indulatokat. Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa (EJT), s az ENSZ Közgyűlés által elfogadott dokumentum bizonyára még számos alkalommal fog viták homlokterébe kerülni, a nemzetközi kapcsolatok különböző területeit érintő kihatásairól azonban még korai feltételezésekbe bocsátkozni.

A jelentés előtörténetének főbb állomásai

A dokumentum megszületésének előzményei a világszervezet fórumain a háború idején elhangzó állásfoglalásokig nyúlnak vissza. A sort az ENSZ Biztonsági Tanácsának január 8-án elfogadott 1860. sz. határozata nyitotta meg. Ez többek közt „azonnali", „tartós" tűzszünetre szólította fel a harcoló feleket, mely „elvezet" a Gázában lévő izraeli erők „teljes kivonásához". Üdvözölte a súlyos humanitárius helyzet enyhítésére tett kezdeményezéseket, elítélte a polgári lakosság elleni erőszakot, s a terrortámadások összes formáját.[1] A következő fontos állomás a genfi székhelyű EJT 9. rendkívüli ülésszaka volt.[2] A testület

[1] UN Security Council, 8 January 2009 (UNSC 9567) (http://www.un.org/News/Press/docs/2009/sc9567.doc.htm)

[2] Az ENSZ Közgyűlés 2006 márciusában döntött arról, hogy az Emberi Jogok Bizottságát a 47 tagú EJT váltja fel. Az aspiráló államok kiválasztásánál a fő elvi szempont, hogy az adott ország mit tesz az emberi jogok érvényesülésének előmozdítása érdekében, s milyen önkéntes vállalásai vannak e területen. A mandátum elnyeréséhez szükség van a 192 tagállam többségének támogatására. A tagokat három évre választják, a felhatalmazás a következő ciklusra egy alkalommal megújítható. A testületben a mandátumok elosztásánál a regionális szempont érvényesül: az afrikai és ázsiai államok 13-13, a latin-amerikai és karibi térség 8, a nyugat-európai és más államok 7, a kelet-európai régió országai pedig 6 hellyel rendelkeznek. Ez utóbbiak

többsége által január 12-én támogatott határozat élesen elítélte az izraeli katonai akciót, a „palesztinok emberi jogainak tömeges megsértését", a „palesztin infrastruktúra szisztematikus szétrombolását". Követelte a támadás azonnali leállítását, az izraeli erők kivonását, a másik oldalon pedig az izraeli lakossági célpontok elleni palesztin rakétatámadások beszüntetését. A testület egyúttal felhatalmazta a Tanács elnökét, hogy kérjen fel egy független nemzetközi tényfeltáró bizottságot annak kivizsgálására, hogy a harci cselekmények során Izrael mennyiben sértette meg az emberi jogok, illetve a nemzetközi humanitárius jog alapelveit.[3] Mivel az ENSZ BT tűzszüneti felhívása ellenére a harcok tovább folytatódtak, a palesztin polgári áldozatok száma tovább növekedett, s a humanitárius helyzet még katasztrofálisabbá vált, néhány fejlődő állam kezdeményezésének helyt adva, január 15-én ismét összeült a Közgyűlésnek a megszállt palesztin területeken végrehajtott „illegális izraeli cselekedeteket" vizsgáló 10. rendkívüli sürgős ülése.[4] Annak ellenére, hogy több radikálisabb fellépést sürgető javaslat is felvetődött, a következő nap elfogadott állásfoglalás az ENSZ BT 1860. sz. határozata mielőbbi megvalósításának fontosságát hangsúlyozta. Számos felszólalás kiemelte az EJT tényfeltáró bizottság kiküldéséről szóló döntésének jelentőségét.[5]

Azonban ennek a felállítása, ahogy az elkövetkezendő hetek mutatták, nem volt egyszerű feladat. Felhatalmazásáról már a genfi fórum résztvevői között sem volt egyetértés. A Tanács munkájában részt vevő hat EU-állam képviselői például a határozati javaslat jóváhagyásánál tartózkodtak. A döntésüket a nevükben a német delegáció vezetője azzal indokolta, hogy a határozat, s különösképp a létrehozandó bizottság vizsgálódási felhatalmazása eléggé egysíkú (azaz csak Izrael felelősségét állítja előtérbe – G. Gy.). Az ülést követően több ismert nemzetközi személyiség is rámutatott az egyoldalúság veszélyeire. A kri-

---

egyikét 2009 májusa óta Magyarország tölti be, ugyanekkor lett a Tanács tagja az Egyesült Államok is. Az EJT 3 rendes ülésszakot tart évente, de a testület egyharmadának kérésére rendkívüli ülések is összehívhatók. Ilyen tanácskozást eleddig 12 alkalommal tartottak. Az EJT elnökét és négy alelnökét – minden év júniusában – egy évre választják, az elnöki funkciót jelenleg a belga Alex Van Meeuwen tölti be.

[3] UN HUMAN RIGHTS COUNCIL, ninth special session, 9 and 12 January 2009, (A/HRC/S-9/L.1) (http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/specialsession/9/docs/A-HRC-S-91-L1.doc) A beterjesztett határozati javaslatot a Tanács tagjai közül 33 állam támogatta, 1 ellenezte, 13 tartózkodott.

[4] Az „Illegális izraeli cselekedetek Kelet-Jeruzsálemben és a többi megszállt palesztin területen" témakörrel foglalkozó 10. rendkívüli sürgős közgyűlési ülésszakot először a kelet-jeruzsálemi izraeli építkezések nyomán előállt helyzet megvitatására 1997 áprilisában tartottak. A 10. rendkívüli sürgős közgyűlési ülésszakot a gázai háborúig összesen 15 alkalommal hívták egybe.

[5] General Assembly Plenary Tenth Emergency Special Session, 32nd & 33rd Meetings, 15-16 January 2009. (http://www.un.org/News/Press/docs/2009/ga10807.doc.htm).

tikus vélemények közt különösképp feltűnő volt Mary Robinson nyilatkozata. Írország volt köztársasági elnöke, aki 1997–2002 közt az ENSZ emberi jogi főbiztosa volt – s korábban számos alkalommal bírálta Izrael politikáját –, a határozatot szintén kiegyensúlyozatlannak tekintette, mivel az a Hamász rakétatámadásainak következményeit nem kívánta vizsgálat tárgyává tenni. Azt is hozzátette, hogy az állásfoglalás megszövegezői nem az emberi jogokból, hanem politikai szempontokból indultak ki. A vizsgálóbizottság szükségességét azonban a volt főbiztos nem kérdőjelezte meg.[6] Mindezek ellenére az EJT márciusban, Genfben tartott 10. rendes ülésszakán a jelenlévők többsége által elfogadott határozat a felállítandó bizottság fő feladatának ismét a megszállt palesztin területeken, különösképp a Gázai övezetben a „legutóbbi agresszió nyomán" a nemzetközi egyezményekbe ütköző izraeli cselekedetek kivizsgálását tekintette. Az állásfoglalás, mely sajnálatosnak nevezte, hogy a rendkívüli ülésszak határozatait nem sikerült maradéktalanul megvalósítani, felkérte a bizottság elnökét, hogy folytassa erőfeszítéseit a bizottság mielőbbi felállítása érdekében. Az EU-tagállamok ezúttal is tartózkodtak: a felhatalmazás egyoldalúságának hangsúlyozása mellett most a bizottság felállításának létjogosultságát is megkérdőjelezték, mondván, hogy az ENSZ-főtitkár és Izrael is vizsgálódik a gázai konfliktus ügyében.[7] A többségi és kisebbségi vélemény közti szakadékot végül az a megközelítés hidalta át, mely az 1949-es genfi egyezményekbe ütköző cse-

---

[6] Why Mary Robinson rejected the mandate accepted by Judge Goldstone. (http://blog.unwatch.org/?p=405)

[7] Ban Ki Mun ENSZ-főtitkár 2009. január végén jelentette be, hogy vizsgálóbizottságot állítanak fel a háború időszakában a gázai ENSZ-létesítményeket, ENSZ-alkalmazottakat ért támadások kivizsgálására. Az április 21-én átadott 184 oldalas jelentésnek azonban csak egy összefoglalóját hozták nyilvánosságra. Az izraeli kormányzat, a Palesztin Hatóság (PH) és a „gázai hatóságok" részéről megnyilvánuló együttműködő készség megkönnyítette a különböző ENSZ-missziókból már jól ismert brit Ian Martin vezette bizottság munkáját. A jelentés kilenc vizsgált esetből hat támadásban bizonyítottnak látta az Izraeli Védelmi Erők (IDF), egy esetben pedig a palesztin fegyveres csoportok felelősségét. Két esetben pedig nem tudták a felelőst egyértelműen megállapítani. Ban Ki Mun, aki május 5-én küldte át az összefoglalót az ENSZ BT-nek, sajtótájékoztatóján azt is közölte, hogy a dokumentum több megállapításával kapcsolatban az izraeli kormánynak erős fenntartásai vannak. (http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/3800655E522591FD852575CB004CA773). Az izraeli hadsereg is belső vizsgálatot indított a gázai hadműveletekkel kapcsolatban, ennek eredményeit április 22-én ismertették. E szerint az IDF a háború során mindvégig a nemzetközi joggal összhangban cselekedett, s magas szintű szakmai és erkölcsi felkészültségről tettek tanúbizonyságot. Csak kis számban fordultak elő incidensek, melyek felderítési és műveleti hiányosságok miatt történtek.
In: Conclusion of investigations into claims in Operation Cast Lead - Part 1 (http://www.mfa.gov.il/MFA/Terrorism-+Obstacle+to+Peace/Hamas+war+against+Israel/IDF_Conclusion_of_investigations_Operation_Cast_Lead_Part1_22-Apr-2009.htm.htm).

lekedeteket mind a két fél esetében vizsgálat tárgyává akarta tenni.[8] Ebben szerepe volt annak a nyílt levélnek is, melyet március 16-án a háborús bűntettek feltárásában közreműködő neves személyiségek, nemzetközi törvényszékek vezető jogászainak aláírásával intéztek a világszervezet főtitkárához és az ENSZ BT nagyköveteihez. A levél síkraszállt amellett, hogy a nemzetközi humanitárius jogba ütköző minden súlyosabb incidenst, amely a gázai konfliktus idején történt, egy erre a célra felállított ENSZ-bizottságnak ki kell vizsgálnia. A két szemben álló felet név nélkül említve a levél hangsúlyozta, hogy a hadviselés során a genfi konvenciót minden állami és nem állami szereplőnek be kell tartania. Az aláírók – akiket mélyen megdöbbentett, ami a gázai háború során történt – az áldozatoknak szolgáltatott igazságot a közel-keleti béke megteremtése egyik fontos előfeltételének tekintették.[9]

Eközben a bizottság felállítását célzó informális konzultációk is felgyorsultak: néhány nappal a 10. plenáris ülés befejezése után, április 3-án az EJT nigériai elnöke bejelentette, hogy a korábbi Jugoszláviával és Ruandával foglalkozó nemzetközi törvényszék egykori főügyészét, Richard J. Goldstone-t bízza meg a gázai konfliktus során történt jogsértések kivizsgálásának irányításával.[10] Mar-

---

[8] A II. világháború szörnyű tapasztalatainak hatására 1949 augusztusában Genfben négy egyezményt írtak alá, melyek a korábbiaktól eltérően az összes fegyveres konfliktusra vonatkoztak. Az első három a „hadra kelt fegyveres erők" sebesültjeinek, betegeinek ellátásáról, a hadifoglyokkal való bánásmódról szóló régebbi genfi konvenciók kibővítése volt. A nagy áttörést a negyedik egyezmény jelentette, mely a polgári lakosság háború idején történő védelméről rendelkezett. Ezzel a nemzetközi humanitárius jog hatályossága nagyban kiszélesedett. A genfi konvenciók 1950 októberében léptek életbe, napjainkra már minden állam ratifikálta. A genfi konvenciók kiegészítéseként 1977-ben kettő, 2005-ben egy jegyzőkönyvet írtak alá.

[9] Gaza: World's leading investigators call for war crimes inquiry. (http://www.amnesty.org.uk/news_details.asp?NewsID=18109)

[10] Goldstone zsidó középosztálybeli szülök gyerekeként 1938-ban született Dél-Afrikában. A cionista eszmeiség, Izrael támogatása erősen jelen volt a családban. Noha a szülök ellenezték a faji megkülönböztetést, egyenrangúként kezelt fekete afrikaival először egyetemistaként találkozott. A johannesburgi Witwatersrand University jogász hallgatóját megdöbbentette, hogy a campuson belül egyenlően kezelt társai az egyetem falain túl számos diszkriminációnak voltak kitéve. Elmondása szerint egyre kevésbé értette azt is, hogy a dél-afrikai zsidó közösség, mely a történelemben nagyon sok viszontagságon keresztül ment nép része volt, hogyan tudott az apartheid rendszerrel megbékülni. Egyetem után az igazságszolgáltatás különböző területein dolgozott, s 1980-ban a Transvaali Legfelsőbb Bíróság bírája lett. Ezt követően 1989-ben a Legfelsőbb Bíróság Fellebbviteli Bíróságának bírája, majd a tömegerőszak és megfélemlítés eseteinek kivizsgálásával foglalkozó bizottság elnöke. Az 1994-es első demokratikus választások után 2003-ig a Dél-afrikai Alkotmánybíróság bírájaként tevékenykedett. Jogászi karrierje mellett a World ORT, a legnagyobb zsidó oktatási, szakképzési NGO dél-afrikai részlegének, majd hosszú éven át magának a World ORT-nek a vezetője. 1994 augusztusától 1996 szeptemberéig a délszláv

tin Ihoeghian Uhomoibhi közölte, hogy a négytagú bizottság munkájában részt vesz még Christine Chinkin, a The London School of Economics and Political Science nemzetközi jogász professzora, Hina Jilani, a neves pakisztáni jogvédő, s Desmond Travers, az Institute for International Criminal Investigations (IICI) igazgatótanácsának tagja, az ír hadsereg nyugalmazott ezredese.[11] Az EJT elnöke a bizottság feladatát abban jelölte meg, hogy „független és pártatlan" módon vizsgálja meg az emberi és humanitárius jogba ütköző *összes* cselekedetet, mely a 2008. december 27-től 2009. január 18-ig tartó háború előtt, alatt és utána történt. Ugyanakkor a Tanács elnöke minden kommentár nélkül emlékeztetett az EJT januári rendkívüli ülésére, amelyen az emberi jogok súlyos izraeli megsértése állt előtérben. A helyzetet még ellentmondásosabbá tette, hogy az EJT működési szabályzata szerint az elnöki jogkör főként ügyrendi és szervezeti kérdésekre terjed ki, határozat-megváltoztatási joga nincs. A bizottság mandá-

---

háborús bűnök és a ruandai népirtás kivizsgálásával foglalkozó nemzetközi törvényszék főügyésze. 1999 augusztusa és 2001 decembere között a koszovói tényfeltárás egyik irányítója. 2001 decemberében kérik fel a terrorizmus témájával foglalkozó, az International Bar Association által létrehozott task force vezetésére. Goldstone több neves egyetem díszdoktora és felkért oktatója, továbbá a jeruzsálemi Héber Egyetem irányító testületének, valamint az American Academy of Arts and Sciences tagja. Az EJT felkérése előtt Goldstone a Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanity and Social Sciences Spinoza ösztöndíjasa volt. – Justice Richard Goldstone (http://www.un.org/News/dh/iraq/richard_goldstone.htm); Tikkun Interview with Judge Richard Goldstone on his UN Report on the Gaza (http://www.tikkun.org/article.php/20091002111513371); The Goldstone Interview: Now Go and Study (http://rabbibrant.com/2009/10/22/the-goldstone-interview-now-go-and-study/

[11] Az említett bizottsági tagok az emberi jogok, a humanitárius jog alapelveit sértő esetek feltárásában már tapasztalatokkal rendelkeztek. Christine Chinkin a Nobel-díjas dél-afrikai polgárjogi aktivista, Desmond Tutu érsek vezette Beit Hanun-i vizsgálóbizottság (2008) munkájában vett részt. Hina Jilani 2000 és 2008 között az ENSZ-főtitkár emberi jogi védelemmel foglalkozó különleges megbízottja volt, s az ENSZ dárfúri tényfeltáró missziójában (2004) is tevékenykedett. Desmond Travers volt a bizottság katonai szakértője, aki többször is fontos funkciót töltött be közel-keleti és balkáni békefenntartó missziókban. Mindezek mellett a hágai székhelyű IICI keretében az emberi és humanitárius jogot érintő jogsértésekkel is foglalkozott. A bizottsági tagok közül a legtöbb kritika – főként a UN Watch részéről – Chinkin jelölését érte. Izraellel szembeni elfogultsággal vádolták, mivel több más tudós társához hasonlóan ő is aláírta azt az állásfoglalást, mely az izraeli hadsereg gázai támadását agressziónak minősítette. A dokumentum a Sunday Times levelezési rovatában jelent meg 2009. január 11-én. Goldstone védelmébe vette Chinkint, mondván, hogy a professzornő – akit évek óta ismer – bizottsági tevékenységével meg van elégedve, korábbi állásfoglalása a munkáját se az egyik, se a másik oldal irányába nem befolyásolja
(http://blog.unwatch.org/index.php/2009/07/13/ goldstone-defends-christine-chinkin-from-bias-charge/#more-416).

tumára a bejelentést követő sajtótájékoztatón újságírók is rákérdeztek. A nigériai diplomata a válaszában kijelentette, hogy az „EJT érdekeivel ellentétes", ha a januári határozat nem teszi lehetővé egy pártatlan bizottság felállítását – vagyis gyakorlatilag elismerte az akkori mandátum zsákutcáját.[12] A tájékoztatón részt vett Goldstone is, aki a fent említett levél egyik aláírója volt, s csak azzal a feltétellel vállalta el a bizottság vezetését, ha a háborúban elkövetett jogsértéseket mind a két oldalon megvizsgálják. A Tanács elnökének állásfoglalása – melyet az eredeti határozati javaslatot beterjesztő országok nagykövetei sem kifogásoltak – a határozatmódosítás legitimálásához nem volt elégséges, ehhez az EJT jóváhagyása is kellett. Uhomoibhi úgy vélte, hogy ezt nem lesz nehéz megszerezni; ez irányú várakozását erősítette, hogy az ENSZ sérelmére történt gázai támadások kivizsgálásával foglalkozó bizottság említett jelentésének május elején nyilvánosságra került ajánlásaiban hangsúlyosan szerepelt, hogy az IDF, a Hamász és más palesztin szervezetek nemzetközi humanitárius jogba ütköző cselekedeteit Gázában és Izrael déli részein pártatlan vizsgálat keretében fel kell tárni. Jelentős tényező volt az is, hogy átmeneti bizonytalanság után a Goldstone-bizottság tevékenységét az ENSZ főtitkára is támogatásáról biztosította.[13] Az EJT júniusban tartott 11. rendes ülésén azonban a módosítást tar-

---

[12] Near verbatim transcript of press conference by the President of the Human Rights Council, Martin Ihoeghian Uhomoibhi (Nigeria) and Justice Richard J. Goldstone on the announcement of the Human Rights Council fact-finding mission on the conflict in the Gaza Strip (http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/specialsession/9/docs/PC_Transcript_3_April.doc)

[13] Ban Ki Mun 2009. május 4-én az ENSZ BT-nek küldött levelében és a következő napon tartott szokásos hó eleji sajtókonferenciáján kijelentette, hogy a gázai ENSZ létesítményeket vizsgáló bizottságnak adott felhatalmazási körön túl nem szándékozik új vizsgálatot indítani. Az ENSZ létesítményeinek, alkalmazottainak sérelmére elkövetett további támadásoknál eseti vizsgálatokat helyezett kilátásba (http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a292c8dd.html). A főtitkár álláspontját a nemzetközi sajtóban több írás is értetlenül fogadta: pl. Julian Borger: UN chief rejects further inquiry in Gaza (http://www.guardian.co.uk/world/2009/may/05/ban-ki-moon-gaza-inquiry/). Nem sokkal később azonban Ban Ki Mun véleménye is változott. Többek közt ezt jelezte, hogy május 20-án Genfben fogadta Goldstone-t, s a találkozón – melyen részt vett az emberi jogi főbiztos is – hangsúlyozta, hogy támogatja az EJT tényfeltáró bizottságának munkáját. (http://www.jpost.com/servlet/Satellite?cid=1242212422316&pagename=JPArticle%2FShowFull).

[14] Volt olyan magas rangú izraeli külügyi tisztviselő – igaz, a neve elhallgatását kérve –, aki a későbbiekben elismerte, hogy a bizottsággal való együttműködés elutasítása óriási hiba volt. Ha a Hamász-támadások által érintett területeken személyes tapasztalatot szereznek, akkor ez a jelentésnek ezt a részét is tartalmasabbá tette volna. Michael Lerner: A war crime white wash. (http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/oct/21/war-crimes-white-wash)

talmazó külön határozat nem született. Legitimációs forrásként továbbra is a januári határozatból indultak ki. Ugyanakkor tudomásul vették a Tanács elnökének a bizottság megalakításáról, kibővített felhatalmazásáról szóló bejelentését, s az ENSZ emberi jogi főbiztosának a megszállt palesztin területekkel foglalkozó tájékoztatóját. Ebben a dél-afrikai Navanethem Pillay a tényfeltáró bizottság feladatairól ugyancsak a módosított mandátum jegyében beszélt. Így az időközben teljes lendülettel folyó tényfeltárás a jogi felhatalmazás kérdőjelei ellenére továbbra is zöld utat kapott.

A Goldstone-bizottság gyakorlatilag csak májusban kezdhette el a munkáját, az első tervek szerint jelentését augusztus elejére kellett volna elkészítenie, de végül az anyagot szeptember 12-én adták át az EJT illetékeseinek. A tényfeltárás folyamatát hátrányosan érintette, hogy a PH-tól, a palesztin ENSZ képviselettől és a „gázai hatóságoktól" eltérően Izrael mindenfajta együttműködést megtagadott a bizottsággal.[14] Még januárban a jeruzsálemi kormány, melynek viszonya az EJT-vel és jogelődjével koránt sem volt felhőtlen, – ahogy várható volt – elutasította genfi fórum döntését.[15] A bizottság áprilisi megalakulásakor Goldstone, ahogy egy későbbi interjújában bevallotta, még „naivan" arra gondolt, hogy a „pártatlan mandátum" biztosítja majd az izraeli kormány együttműködését.[16] Április 7-én azonban a genfi izraeli misszióvezető egy válaszlevélben hivatalosan is közölte, hogy kormánya nem szándékozik kooperálni a tényfeltáró bizottsággal. Ennek fő okát abban jelölte meg, hogy a mandátum

---

[14] Volt olyan magas rangú izraeli külügyi tisztviselő – igaz, a neve elhallgatását kérve –, aki a későbbiekben elismerte, hogy a bizottsággal való együttműködés elutasítása óriási hiba volt. Ha a Hamász-támadások által érintett területeken személyes tapasztalatot szereznek, akkor ez a jelentésnek ezt a részét is tartalmasabbá tette volna. Michael Lerner: A war crime white wash. (http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/oct/21/war-crimes-white-wash)

[15] Aharon Lesno Jaar nagykövet, Izrael Állam állandó genfi képviselője az akkori vitában emlékeztetett arra, hogy az országát elmarasztaló, különböző ENSZ-fórumokon született határozatok a palesztinok sorsán nem változtattak. Izraelben és „sok támogatójában" pedig azt a hitet erősítették, hogy „ez a nagy szervezet" túlságosan is egyoldalú ahhoz, hogy jelentősebb szerepet töltsön be a közel-keleti békefolyamatban. Szavait a palesztinoknak adresszálva azt mondta: „Nem ismerik fel végre, hogy a tényleges realitások – s nem e Tanács álomvilágának – tükrében nincs valamire való konszenzus Izrael nélkül"? Hozzátette, hogy az elfogadásra kerülő határozat nem kiegyensúlyozott, nem tükrözi a Gázai övezetben kialakult realitásokat, nem szolgálja a béke ügyét. Főképp a Hamász fog belőle profitálni, s Izraelben még inkább csökken a bizalom az ENSZ és e Tanács iránt.
(http://www.mfa.gov.il/MFA/Foreign+Relations/Israel+and+the+UN/Speeches+-+statements/Amb_Leshno-Yaar_UN_Human_Rights_Council_12-Jan-2009.htm?)

[16] Transcript of Moyers-Goldstone Interview, 9/23/09 (http://www.goldstonereport.org/pro-and-con/defenders/309-transcript-of-moyers-goldstone-interview-92309)

megváltozása ellenére a legfőbb jogforrás továbbra is az EJT januári határozata maradt. A jeruzsálemi kormány álláspontja Goldstone próbálkozásai ellenére a későbbi hetekben sem változott.[17] Így a bizottság tagjai, akik az első munkaülésüket május 4–8. között tartották Genfben, csak egyiptomi segítséggel tudtak bejutni az övezetbe. Nem találkoztak izraeli kormánytisztviselőkkel, s a palesztin autonóm terület helyett csak Ammánban konzultálhattak a PH képviselőivel. Nem tudták megvizsgálni az emberi és humanitárius jogba ütköző cselekedetek következményeit Izraelben és a megszállt palesztin területeken. A bizottság, melynek munkáját az ENSZ Emberi Jogi Főbiztos Hivatalának stábjából alakult titkárság segítette, két alkalommal tett szemleutat a gázai területen, míg a stáb több tagja hosszabb időt töltött anyaggyűjtéssel az övezetben. A bizottság felhívást intézett mindazon személyekhez és szervezetekhez, melyek a háború időszakáról releváns információkkal, dokumentumokkal rendelkeznek, hogy bocsássák azokat a rendelkezésükre. A májusban kezdődő tényfeltárás során összesen 36 esetet vizsgáltak meg, 188 interjút készítettek, több mint 300 jelentést, a bizottsághoz eljuttatott bizonyítékot és más dokumentumot, jelentős számú médiainformációt, kép- és videóanyagot dolgoztak fel. Nem is szólva a jogi, történeti, statisztikai forrásokról, külpolitikai, katonai-stratégiai, illetve válságelemzésekről, hivatalos nyilatkozatokról, ENSZ-dokumentációkról, jogvédő szervezetek kiadványairól, melyek a vizsgált események hátterének felvázolásához, értékeléséhez elengedhetetlenül szükségesek voltak. Három hónapos munkája során a bizottság konzultált a civil és nőszervezetek, térségbeli és nemzetközi NGO-k, helyi szakmai és érdekvédő szervezetek, ENSZ-intézmények képviselőivel. A tényfeltáró munka érdekes – igaz, vitatott – eleme

[17] Goldstone az izraeli misszió vezetőnek küldött első, április 3-án kelt levelében hangsúlyozta a bizottság mandátuma megváltoztatásának jelentőségét, mely fontos az izraeli katonai műveletek, de még inkább az izraeli állampolgárok sérelmére elkövetett rakétatámadások következményeinek kivizsgálása szempontjából. A levél aláhúzta, hogy a bizottság egy teljesen független testület. Goldstone a levelet úgy írta alá, mint az „EJT S-9/1-es határozata alapján létrehozott tényfeltáró bizottság vezetője", melyet izraeli oldalon nem mulasztottak el a szemére hányni. Az együttműködést elutasító izraeli levelet követően április 8-án és április 29-én a misszióvezetőnek, május 4-én Netanjahu miniszterelnöknek írt levélben próbálta az izraeli felet az együttműködésre rávenni, de ezekre hosszú időn át választ sem kapott. A május 20-án a misszióvezetőnek írt újabb levélben Goldstone hangja is keményebbé vált: az együttműködéstől való további elzárkózás esetén „alternatív" megoldásokat (pl. nyilvános meghallgatásokat) helyezett kilátásba, s ezt a sajtó képviselői előtt is megerősítette. Jaar nagykövet válasza, melyet a miniszterelnök nevében is július 2-án küldött, az együttműködést ismét elutasította. A levelezés a július 17-i Goldstone-levéllel zárul, melyben kategorikusan cáfolta, hogy a gázai tényfeltárás a Hamász szoros ellenőrzése alatt ment volna végbe. (ICorrespondence between the United Nations Fact Finding Mission on the Gaza Conflict and the Government of Israel regarding Access and Cooperation. In: Report of the United Nations Fact Finding Mission on the Gaza Conflict (UNFFMGC), Annex II, 558–574. old.)

volt, hogy a bizottság egyszer Gázában, egyszer pedig Genfben élő adásban közvetített nyilvános meghallgatásokat tartott. A jelentés vizsgálódási időszaka 2008. június 19-től, az Izrael és a Hamász közti nem hivatalos tűzszünettől 2009. július 31-ig terjedt, vagyis a háborút követő fél év során történt jogsértések is látókörbe kerültek. A szerzők a történeti háttér felvázolásánál az 1967-es harmadik arab–izraeli háborúig nyúltak vissza, mely a térségbeli hatalmi status quót nagyban megváltoztatta.

Az ENSZ tényfeltáró bizottságának jelentése egy rövid tartalmi összegzést követően a vizsgálat eredményeit öt tematikus egységre bontva adja közre. Az első rész többek közt foglalkozik a bizottság megalakulásának, tevékenységének körülményeivel, felhatalmazásával, a konfliktus történeti hátterével, a megszállt palesztin területeken folytatott izraeli politika következményeivel, a bizottság mandátuma által érintett palesztin autonóm területek, valamint Izrael politikai és adminisztratív „struktúrájával." Foglalkozik továbbá a 2008. júniusi tűzszünettől a gázai háború kirobbanásáig terjedő időszak eseménytörténetével, különös tekintettel arra, hogy a fegyvernyugvás megsértése milyen következményekkel járt a gázai lakosság humanitárius ellátására nézve. Ugyancsak ebben a részben olvashatunk az események értékelésének jogi normatív kereteiről. Ennek során kiindulópont a népek önrendelkezési jogának az ENSZ Alapokmányában és más dokumentumokban rögzített elve volt. A szerzők emlékeztetnek arra, hogy a palesztin nép önrendelkezési jogát az ENSZ Közgyűlés és „A megszállt palesztin területen folyó falépítés jogi következményeiről" szóló tanácsadói véleményében a hágai Nemzetközi Bíróság is megerősítette. Az önrendelkezési jog a nemzetközi jogrend mindenkire nézve kötelező (erga omnes) normája, érvényre jutását minden államnak kötelessége előmozdítania. A jelentés hivatkozik az ENSZ Közgyűlésére, mely elismerte, hogy egy népnek, mely ellenáll annak, hogy erőszakkal fosszák meg az önrendelkezési jogától, jogában áll „kívülálló tényezők" segítségét elfogadni. A bizottság mandátuma szempontjából a legfontosabb vizsgálódási keretet a nemzetközi humanitárius jog normái jelentették. A dokumentum emlékeztet arra, hogy a konfliktusban érintett állami szereplő Izrael, magára nézve kötelezőnek ismeri el az 1949-es konvenciókat, de nem részese az 1977-es két kiegészítő protokollnak. Ugyanakkor elismeri, hogy az első kiegészítő jegyzőkönyv néhány rendelkezése megfelel a nemzetközi szokásjognak. Ugyancsak részese a „mértéktelen sérülést okozó" vagy „megkülönböztetés nélkül ható" egyes hagyományos fegyverek alkalmazásáról szóló 1980-as genfi megállapodásnak.[18] A szerzők itt foglalkoznak a konfliktus fókuszában álló Gázai övezet jogi státusával, melyet a 2005-ös kivonulás ellenére megszállt területnek tekintenek, mivel Izrael többek közt továbbra is ellenőrzi az övezet határait, tengerpartját, légi folyosóit, telekommunikációs, víz-, áram - és szennyvízhálózatát, a személyek és áruk mozgását, és a

[18] Az egyezményt és az ekkor aláírt jegyzőkönyvet a későbbiekben négy újabb kiegészítő jegyzőkönyv követte, melyből az utolsót 2003-ban írták alá.

pénzügyi elszámolás is főként az izraeli fizetőeszközben történik. Izrael fenntartja a preventív és reaktív önvédelem jogát, beleértve az erő alkalmazását, ha úgy ítéli meg, hogy az övezetből veszély fenyegetné. A bizottság álláspontja szerint Izrael számára továbbra is fennállnak a IV. genfi egyezményből eredő kötelezettségek, ennélfogva gondoskodnia kellene a lakosság megfelelő szintű humanitárius ellátásáról. Az alapvető humanitárius szükségletek biztosítását az Izraeli Legfelsőbb Bíróság határozata is előírta, de ezt nem konkretizálta, ami lehetőséget ad a kormányzati érdekeknek a polgári lakosság sérelmére történő érvényesítésére. A jelentés hangsúlyozza, hogy a főhatalom a megszállt palesztin területeken Izrael kezében van: noha a PH számos hatáskört kapott az átengedett területeken, de az ezt szabályozó egyezményekben Izrael továbbra is meghatározó hatalmi jogosítványokat tartott fenn magának. A vizsgálódás jogi normatív kereteinek felvázolásánál a szerzők úgyszintén kitérnek a nemzetközi büntetőjogra, továbbá a nemzetközi emberi jogokra. A szerzők rámutatnak arra, hogy Izraelnek, mely ratifikálta a legfontosabb emberi jogi egyezményeket, a palesztin autonómia létrejötte után is kötelezettségei vannak ezek betartására a megszállt palesztin területeken. A bizottság hangsúlyozza azt is, hogy az emberi jogok respektálása terén a nem állami szereplőknek is megvannak a kötelezettségeik.

A második, s egyben legterjedelmesebb rész az okkupált palesztin területekkel, ezek közül is elsőként a Gázai övezetben végbement fejleményekkel foglalkozik. Ennek során a jelentés részletesen taglalja a Hamász 2006. januári választási győzelme után kezdődő, és a 2007. júniusi gázai hatalomátvételét követően súlyosabbá váló izraeli blokádnak, a külvilágtól való nagyfokú izolációnak a lakosság életkörülményeire, az itteni gazdaság működésére gyakorolt katasztrofális következményeit. Utal arra, hogy a blokád következtében a feketegazdaság szerepe nagyban felértékelődött, az egyiptomi–gázai határ alatt ásott alagutak, az ezeken keresztül szállított mind nagyobb mennyiségű üzemanyag és élelmiszer létfontosságúvá vált a lakosság számára.

A háború alatt történtek a tárgyalt tematikus egységben kiemelten szerepelnek. A szemben álló erők felsorolása mellett a jelentés bemutatja a fegyveres konfliktus szakaszait: a 2008. december 27-től 2009. január 3-ig terjedő légi, s a január 3-tól január 18-ig tartó légi-földi fázist. A háború második szakaszában az izraeli erők kettévágták az övezetet, a szárazföldi erők az északi zónára koncentráltak, délen továbbra is a légierő játszotta a főszerepet. A hadműveletek második fázisának offenzív része nagyjából január 15-ig tartott, amikor is megkezdődött az izraeli erők visszavonulása, ennek során a lakosság számára fontos „struktúrákban" szisztematikus rombolást végeztek. A bizottság a konfliktus palesztin áldozatainak számát nem tudta pontosítani, az áldozatok megoszlásáról közölt statisztikák értékelésénél a jelentés két palesztin polgárjogi NGO, a Palestinian Centre for Human Rights (PCHR) és az Al Mezan Center for Human Rights

kutatási eredményeiből indult ki.[19] Az izraeli áldozatok száma 13 volt, a gázai harcokban 9 katona vesztette az életét, ebből is 4 „baráti tűz" következtében.

A jelentés a háború okozta pusztítás kapcsán először a kormányzati infrastruktúrát ért károkkal foglalkozik. A Palesztin Törvényhozó Tanács (PTT) épületén kívül többek közt támadás érte a kormányzati palotát, a levéltárat, az elnöki rezidenciát, a belügyi, igazságügyi, kulturális minisztérium épületeit, s 30 önkormányzati létesítményt. A jelentésben idézett izraeli hivatalos indoklás szerint a Hamász terrorista voltán nem változtat, hogy a szervezet minisztériumokat működtet, s ellát számos közigazgatási feladatot. A hadsereg szóvivője szerint minden, ami a Hamászon belül a terrorizmushoz kapcsolódik, így a politikai intézmények is, jogos célpontnak tekinthetők. A bizottság a szemleútja során megtekintette a PTT és a gázai börtönkomplexum lerombolt épületeit, s megállapította: nincs rá bizonyíték, hogy bármilyen formában katonai célokra használták volna fel őket. Mindkét objektum civil célpontnak tekinthető, melyek ellen szándékos, a humanitárius jog alapelveibe ütköző támadások történtek. A kormányzati épületeket ért támadások értékelésénél a bizottság abból indult ki, hogy 2007 nyara óta a főhatalmat Gázában a Hamász gyakorolja, a közigazgatást is ők működtetik. A részben vagy teljesen romba döntött kormányzati épületek közcélokat, s nem a Hamász terrorista tevékenységének előmozdítását szolgálták.

A háborúban palesztin oldalon viszonylag nagyszámú rendőr halt meg, az arányokat tekintve hat áldozatból több mint egy a gázai rendőrséghez tartozott. A gázai rendőrségi főhadiszállás mellett összesen 34 rendőrőrsöt ért támadás, ezekből 24-et már a háború kezdetén megtámadtak. A bizottság a gázai központ mellett öt érintett létesítményt szemrevételezett. Összegzésükben a jelentés készítői nem értettek egyet a támadások ama izraeli indoklásával, hogy a rendőrök esetében „katonai funkcióik", a Hamász katonai szárnyával való összefonódásuk miatt nem érvényes a polgári lakosság számára biztosított immunitás. A gázai rendőrség létrejöttének tanulmányozása és más források alapján a jelentés bizonyítottnak véli, hogy a fő funkció a törvényes rendre való fel-

[19] A PCHR adatai szerint a 1417 áldozatból 926 polgári személy, 255 rendőr, a kombattánsok száma pedig 236 fő volt. Az Al Mezan Center statisztikája 1409 áldozatról szól, melyből 237 volt a háborúban részt vevő fegyveres (beleértve a 13 év alattiakat is), 1172 a polgári áldozatok száma, ebből 342 gyerek, 111 nő és 136 rendőr volt. Vagyis a két NGO adatai szerint a harcban részt vevők aránya az áldozatok közt nem érte el a 17 százalékot. A jelentés úgyszintén ismerteti az izraeli polgárjogi szervezet, a B'Teslem kimutatásait, mely szerint a háború során 1387 palesztin halt meg, ebből 773 volt a polgári áldozatok száma, köztük 320 gyerek és 109 nő. Rajtuk kívül még 248 rendőr halt meg, Az áldozatok közül 330-an vettek részt a harcokban, 36 főről nem tudták eldönteni, hogy harcoló alakulathoz tartoztak-e, vagy sem. Továbbá megemlíti az izraeli hadsereg és a gázai hatóságok által közölt adatokat, melyek 1116, ill. 1444 halálos áldozatról tesznek említést. (UNFFMGC 107. old.)

ügyelet volt, így őket is megillette volna a nemzetközi humanitárius jog alapján járó védelem.

A bizottsági munka fontos részét alkotta annak megállapítása, hogy a két hadviselő fél milyen elővigyázatossági lépéseket tett a polgári lakosság megóvása érdekében. A jelentés megállapítja, hogy a palesztin fegyveresek nem mindig különböztették meg magukat a polgári lakosságtól, s gyakorta a városi övezetekből intéztek támadásokat az izraeli katonai, de még inkább polgári célpontok ellen. A rakétákat terekről, utcákról, lakóházak közeléből, sőt arra is volt példa, hogy az egyik ENSZ által működtetett iskola, s kórházak közeléből is indították. Ezzel súlyos veszélynek tették ki a polgári lakosságot. A palesztin fegyveresek városi aktivitását erősítette, hogy kiszorultak a sík területekről. A bizottság arra nem talált bizonyítékot, hogy a lakosságot „élő pajzsként" használták volna, az sem volt igazolható, hogy ENSZ-létesítményből támadták volna az izraeli erőket. Megfelelő bizonyítékok híján a bizottság nem tudott állást foglalni ama váddal kapcsolatban, hogy palesztin részről mecsetekben fegyvert tároltak volna. Úgyszintén nem találták megalapozottnak azt az izraeli állítást, hogy az egészségügyi infrastruktúrát a Hamász a „terrorista tevékenység leplezésére" használta volna fel. Az izraeli oldalon tett lépéseket, a 165 ezer telefonüzenetet, 2,5 millió röplapot, rádióüzeneteket összességében jelentős erőfeszítésként értékelték, de hozzátették, hogy ezek sok esetben nem voltak effektívek, illetve különösen az előre felvett üzenetek többször is félrevezették a lakosokat. Számos alkalommal, akik üzenetet kaptak, maradtak, mivel úgy vélték, hogy nincs hová menni. Az első napok légitámadásai olyan sokkot idéztek elő bizonyos körzetekben, hogy az emberek a figyelmeztetés ellenére sem mertek kimozdulni az otthonaikból. A bizottság megvizsgálta, hogy három nagy visszhangot keltő esetben, az UNRWA gázai központja, az al-Kudsz és al-Wafa kórházak elleni támadások előtt történtek-e figyelmeztetések. Megállapították, hogy az első két esetben nem tették meg az elővigyázatossági lépéseket a polgári személyek biztonságának megóvása érdekében, a harmadik esetben ez megtörtént, de teljesen hatástalan volt.[20] A jelentés beszámol a lakosság ellen egy menekülttábor terüle-

[20] Január 15-i támadásuk során az izraeli erők az ENSZ-intézményt több órán át tűz alatt tartották, s hét fehér foszforlövedéket is kilőttek, miközben az épületben több mint 600-an tartózkodtak, s a mellette lévő tartályokban nagy mennyiségű üzemanyag volt. A keletkezett tűzben több tonna segélycsomag semmisült meg. Izraeli oldalon arra hivatkoztak, hogy az UNRWA központjának közeléből lőtték az erőiket, de a bizottság szerint ez nem volt bizonyítható. A támadás ráadásul akkor történt, amikor az ENSZ főtitkára a Közel-Keleten tartózkodott. Ugyanezen a napon az al-Kudsz kórházat, s annak raktárát is támadás érte. Itt is sor került fehér foszforlövedék használatára, tűz keletkezett, az evakuálást a betegek, sebesültek közt kitört pánik közepette kellett elkezdeni. Az akciót Izrael azzal indokolta, hogy a kórház területéről lőtték az erőiket. A bizottság ezt szintén nem látta igazolhatónak, úgy vélték, hogy szándékos támadás történt. Az izraeli határ közelében lévő al-Wafa kórházat január 5-én érte az első támadás, melynek során fehér foszforlövedéket itt is bevetet-

tén elkövetett, illetve 11 szándékos támadás körülményeinek kivizsgálásáról, melyek jelentős számú polgári áldozattal jártak.[21] A történteket „szándékos emberöléseknek" minősíti, s aláhúzza, hogy a lakosságnak okozott „szándékos súlyos szenvedések" miatt az IDF vezetése súlyosan megsértette a negyedik genfi konvenciót. Négy megvizsgált eset kapcsán elhangzó részletes palesztin tanúvallomások, izraeli katonák nyilatkozatai alapján a jelentés igazoltnak látta azokat a híreket, melyek arról szóltak, hogy az övezet északi részén a palesztin lakosokat a házkutatások során „élő pajzsként" használták fel. Ezt a jelentés a nemzetközi humanitárius jog súlyos megsértésének, háborús bűnnek nevezi, s emlékeztetett rá, hogy ennek alkalmazását az izraeli Legfelsőbb Bíróság is a negyedik genfi konvenció megsértésének tekinti. A dokumentum ugyancsak elmarasztalta az IDF-et a letartóztatott és internált palesztin lakosokkal szemben gyakorta alkalmazott jogsértő bánásmód miatt.

A tényfeltáró bizottság nagy figyelmet fordított azoknak az izraeli támadásoknak a kivizsgálására, melyek a lakosság mindennapi életvitele szempontjából fontos szerepet játszottak. Ezek közé tartozott a Gázai övezet egyetlen működő malmának január 9-én történő szétrombolása, melyet a jelentés szándékosnak, a lakosság élelmiszer-ellátásának ellehetetlenítésére irányuló lépésnek nevezett. Ez pedig nemcsak a genfi konvenciót, a nemzetközi jogot, az emberi jogokat sérti, hanem háborús bűnnek is tekinthető. Szintén szándékos lépésként értékelték Gáza egyik külső kerületében a város tojásellátásában jelentős szerepet

---

tek, sőt ilyen lövedék a következő nap is landolt az intézmény területén. Az izraeliek már a támadás alatt küldtek figyelmeztetésként egy előre felvett telefonüzenetet. Tanúk elmondása szerint nem volt palesztin fegyveres a kórház területén. A január 16-án hajnalban kezdődő újabb támadást közvetlen figyelmeztetés nem előzte meg, csak egy előre rögzített, általánosabb tartalmú üzenet érkezett. A kórházi személyzet szerint nem tartózkodott fegyveres az épületben, de azt nem tudták megmondani, hogy az épület körül volt-e. A kórházban – melyet izraeli tankok 70 méterre megközelítettek – rendkívül súlyos károk keletkeztek.

[21] Január 5-én a Dzsabalíja menekülttábor területén lévő UNRWA-iskola – ahol ekkora már több mint 1300 fő kapott menedéket – közelében lévő területre irányított aknavető támadás következtében 24-en meghaltak, s 40-en megsebesültek. A közel egy tucat megvizsgált szándékos támadás közül egy kivételével egyik sem volt katonailag indokolt. Az első két eset Gáza városában egy nagycsalád 23 tagjának megölése, a másik egy épület megtámadása volt, ahol akkor 3 család volt összezsúfolva. Hét alkalommal olyan polgári személyekre lőttek, akik fehér zászlót lengetve otthonaikból egy biztonságosabb hely felé igyekeztek, nemegyszer maguknak az izraelieknek a figyelmeztetésére. Itt előfordult, hogy nem engedték evakuálni a sebesülteket. A további két eset egy mecset ellen istentisztelet alatt végrehajtott, 15 áldozattal járó, a másik pedig egy gyászolókat ért támadás volt, melynek 5 halálos áldozata volt. Egyáltalán nem igazolódott, hogy az említett mecsetet fegyverek tárolására és katonai tevékenységre használták volna fel.

játszó csirkefarmnak az elpusztítását.[22] Vizsgálat tárgya volt a gázai szennyvíztisztítót, a Dzsabalíja menekülttáborban lévő két víznyerő kutat, a hozzájuk tartozó berendezéseket ért támadás. Mivel az ivóvízhez való hozzájutás a megfelelő élelemhez való hozzájutás jogának részét alkotja, ezt a támadást a malom elleni támadáshoz hasonlóan ítélték meg.[23] A bizottság számára meghökkentő volt az a pusztítás, mely az övezet épületállományában, ipari infrastruktúrájában keletkezett.[24]

A jelentés szerzői úgy vélik, hogy a gázai támadás során követett izraeli taktikát a 2006-os libanoni háború során ismeretessé vált Dahíja-doktrínára alapozták. Ez az aránytalanul nagy csapáserő alkalmazását a lakossági célpontokra, a szélesebb értelemben vett infrastruktúrára is kiterjesztette. A háború a gázai gazdaság egy jelentős részét szétrombolta, ennek következtében a szegénység, a munkanélküliség, az élelmiszer-ellátási bizonytalanság drámai mód növekedett. A pusztítás a mezőgazdasági területeket, üvegházakat, kutakat, halászbárka-állományt is súlyosan érintette. A háború következtében a WHO feltételeitől korábban is elmaradó ivóvízminőség, az egészségügyi feltételrendszer még inkább romlott. Kényszertényezők következtében sokakat felgyógyulás előtt engedtek ki a kórházakból, ennek, valamint a fehér foszfort, wolframot tartalmazó lövedékektől eredő sérüléseknek a kihatásai, a pszichoszomatikus rendellenességben szenvedők számának nagyfokú növekedése komoly aggodalomra ad okot. Sokatmondó adat, hogy a gázai gyerekek 20 százaléka szenved valamilyen poszttraumatikus rendellenességben. A gyerekek helyzetét még inkább súlyosbítja, hogy a háború következtében közel 300 iskola és óvoda vált használhatatlanná. A jelentés a katonai lépéseket, a háború előtti és utáni izraeli kormánypolitikát értékelve úgy vélte, hogy a tényleges cél az övezet lakosságának kollektív büntetése volt, mely a nemzetközi humanitárius jog súlyos megsértése. A jelentés kitér a palesztin fegyveresek által 2006-ban elfogott

---

[22] A tulajdonos családjának kezén lévő további farmokat, melyekkel együtt a város tojásellátásának 35 százalékát biztosították, szintén lebuldózerezték, összesen több mint 100 ezer állatot pusztítottak el.

[23] A támadások következtében a víznyerő, víztisztító berendezéseket, tárolókat az övezet más részein is, főképp a keleti régióban és Ráfáhtól délre komoly károsodás érte.

[24] A harcok okozta károsodás mellett az épületekben történt pusztítás fő oka az izraeli erők okozta szándékos rombolás volt. Leromboltak olyan épületeket, ahonnan a csapatokra tüzeltek, ahol „meglepő aknákat", fegyverraktárakat, alagutakat sejtettek, vagy azt stratégiailag indokoltnak tartották. A visszavonulás stádiumában bekövetkező szisztematikus rombolásnál már nem elsősorban „műveleti okok" domináltak. Az objektumok károsodásában szerepet játszottak a palesztin fegyveresek is, akik többször is lőttek olyan épületekre, ahol izraelieket sejtettek. Végeredményben 3354 ház teljesen, 11 112 pedig részlegesen lerombolódott. A Palesztin Iparszövetség adatai szerint a háború időszakában 324 üzem sérült meg, a támadások a legfontosabb gázai ágazatokra irányultak, melyek jelentős beruházásokat igényelnek, így a fémfeldolgozó, gép-, építő-, bútor-, élelmiszer- és textiliparra. (UNFFMGC 275–278. old.)

katona, Gilad Salit ügyére, aki miatt izraeli részről számos megtorló lépést tettek. Az állásfoglalás szerint ebben a kérdésben a hadifoglyokra vonatkozó harmadik genfi konvenció szerint kell eljárni, s a Nemzetközi Vöröskereszt képviselőinek haladéktalanul lehetővé kell tenni, hogy találkozhassanak az elfogott katonával.

A tematikus egység második része foglalkozik a háború időszakában, valamint az azt követő napokban a Hamász részéről a gázai lakosok, s öt eseten keresztül a riválisFatah kádereivel szembeni represszív lépésekkel. Ez utóbbiakat főleg politikai hovatartozásuk miatt üldözték, mely a jelentés szerint az emberi jogok súlyos megsértésének tekinthető, s ellentétes a palesztin autonóm terület alaptörvényével. A bizottság a mandátuma alapján a háború alatt elkövetett izraeli és palesztin jogsértéseket a megszállt Ciszjordánia vonatkozásában is vizsgálta, de közvetlen tapasztalatszerzési lehetőség hiányában főleg a rendelkezésére álló forrásanyagokra támaszkodhatott. A szerzők utalnak arra, hogy a háború idején számos palesztin áldozata volt az itteni izraeli megszálló erők és a gázaikkal szimpatizáns palesztin demonstrálók összetűzéseinek, melyek egy ideig a harcok lezárulása után is folytatódtak. Az izraeli hatóságok nagyon keveset tettek annak érdekében, hogy a telepesek, s a biztonsági erők részéről a palesztinok elleni atrocitásokat kivizsgálják. 2009 júniusában még mindig nagyszámú (8100 fő) palesztin volt letartóztatva. A háború időszakában a ciszjordániai palesztinok amúgy is korlátozott mozgásszabadságát tovább szigorították. E periódusban és a későbbi hónapokban a palesztinok kárára történt kisajátítások, házrombolások, a telepeseknek adott építési engedélyek száma nagyban növekedett. Izrael a gázai palesztinok eljutását az autonóm terület másik részére tovább nehezítette, ezzel a két terület elválasztását tovább erősítette. A bizottság ugyancsak információkat kapott a PH biztonsági erőinek a Hamász szimpatizánsaival, a gázaikkal szolidáris tüntetőkkel szembeni erőszakos fellépéséről. A bizottság szerint a PH által alkalmazott módszerek ellentétesek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával, és az autonóm terület alaptörvényével.

A jelentés harmadik része az izraeli lakossággal szemben elkövetett jogsértéseket vizsgálja, melynek során két fő témára koncentráltak: egyrészt a palesztin fegyvereseknek Gázából történő támadásaira, másrészt az izraeli hatóságoknak a háború ellen tiltakozókkal szembeni fellépésére. A helyszíni tapasztalatok hiányát némiképp ellensúlyozta, hogy öt helyi lakos megjelent a nyilvános meghallgatáson, s mód volt az Israel Trauma Center for Victims of Terror and War képviselőivel videóbeszélgetés keretében konzultálni. A jelentés szerint a halálos áldozatok száma annak köszönhetően, hogy a palesztin rakéta- és aknavető-támadások „nem gyakran találtak el lakott területeket", s az izraeli kormány is számos elővigyázatossági intézkedést tett, viszonylag kevés volt a 2001

és 2008 közti időszakban.[25] Az anyagi károk nem nevezhetők ugyan jelentéktelennek, de nem voltak kiterjedtek. Nagy gondot jelentett viszont a támadások nyomán jelentkező pszichikai trauma, a bizonytalanságérzet, a gazdasági, társadalmi, kulturális élet hanyatlása az érintett déli területeken.[26] A háború 22 napja alatt a támadások száma jelentősen növekedett, s a fegyvernyugvást követően a vizsgált időszak végéig további incidensekre került sor.[27] A bizottság a palesztin fegyveres csoportoknak az irányíthatatlan rakétákkal a katonai célokat mellőző, a lakossági célpontok ellen irányuló támadásait szándékos cselekedetnek, háborús bűnnek minősítette.[28] A jelentés kitért arra is, hogy a polgári lakosság védelme érdekében az izraeli kormány által tett lépések koránt sem voltak teljes körűek. A támadások hatósugarában lévő úgynevezett nem elismert falvakban, s több esetben a hivatalosan ennek tekintett helységekben élő

[25] A támadások 2001 áprilisában kezdődtek, izraeli adatok szerint 2008 végéig 4048 rakétát, és 4040 aknavető gránátot lőttek ki a gázai területről. A 2008 júniusában kezdődő nem hivatalos tűzszünet időszakában, novemberben a támadások száma újra növekedni kezdett (125 rakéta, 68 aknavető gránát), decemberben ez a szám tovább növekedett (361 rakéta, 241 aknavető gránát). Ez utóbbiból 217 rakétát, s 95 gránátot a december 27. és 31. között, tehát a háború kirobbanása után lőttek ki. A rakéták hatótávolsága folytonosan növekedett, 2008-ban már megközelítette a 40 kilométert. A támadásoknak 2001–2007 között 10 halálos és 434 sebesült áldozata volt. 2008-ban 8 halálos áldozat volt, ebből 4 fő a háború kirobbanása után halt meg. (Summary of rocket fire and mortar shelling in 2008. Intelligence and Terrorism Information Center at the Israel Intelligence Heritage & Commemoration Center (http://www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/pdf/ipc_e007.pdf) UNFFMGC 450. 456. old.

[26] Egy 2007-es izraeli vizsgálat szerint a Gázai övezet határán fekvő, a palesztin támadásoknak leginkább kitett Sderotban a felnőttek közel 30 százaléka, a gyerekek 72–94 százaléka szenvedett poszttraumatikus feszültség okozta rendellenességben. Hasonló problémákkal a háború alatt 1596 főt kezeltek, a fegyvernyugvás után az augusztusig terjedő időszak statisztikái azt mutatták, hogy egyedül Sderotból 549 lakos állt kezelés alatt. UNFFMGC 32. 462–463. old.

[27] Izraeli forrásokra hivatkozva a jelentés azt írja, hogy a háború 22 napja alatt kb. 570 rakéta és 205 aknavető támadás történt. Az adatok közt megemlíti azt is, hogy ugyanakkor a palesztin iszlámisták több mint 800 rakéta kilövéséről beszélnek. A háború után, július végéig izraeli közlés szerint több mint 100 rakétát és 65 aknavető gránátot lőttek ki a gázai területről. UNFFMGC 452. old.

[28] A gázai hatóságok a bizottság kérdéseire adott válaszaikban igyekeztek olyan benyomást kelteni, hogy ők megpróbálták lebeszélni a fegyveres csoportokat a lakossági célpontok elleni támadásról. Ugyanakkor a jelentés idézi a gázai Hamász egyik vezetőjét, Mahmud Zahart, aki január 5-i nyilatkozatában kifejtette: mivel az izraeliek Gázában mindenre lőnek, így gyerekekre, iskolákra, mecsetekre, ez feljogosítja őket, hogy ugyanezt tegyék az izraeli területeken élőkkel. A bizottság szerint a lakossági célpontok ellen megtorlásként végrehajtott támadások a nemzetközi humanitárius jogba ütköző cselekedetnek tekintendők. UNFFMGC 457. old.

izraeli állampolgárságú palesztinok számára nem építettek ki korai riasztási rendszert, megfelelő óvóhelyeket, s az otthonokat sem erősítették meg. A jelentés szerint a kormányzat megsértette az emberi és állampolgári jogokat, amikor a háború ellen tüntető palesztinokkal szemben több helyütt is keményen lépett fel. A bizottság nem találta igazolhatónak, hogy a média munkatársait, emberi jogi szervezetek tagjait 2008. november 5-től a harcok lezárulása utáni napokig a hatóságok akadályozták abban, hogy Gázába eljussanak.

A jelentés negyedik része a felelősség és a jogorvoslat kérdésével foglalkozik. Először áttekinti azokat a vizsgálatokat, válaszokat, melyeket az izraeli hatóságok adtak a biztonsági erőknek a palesztinokkal szemben elkövetett erőszakról szóló beadványokra. E témában a bizottság is több kérdést intézett az izraeli kormányhoz, de választ nem kapott. Médiahírek, más anyagok alapján a jelentés ismerteti az addigi vizsgálati eredményeket, az eljárási sajátosságokat. Emlékeztet arra, hogy a nemzetközi emberi jogok és a nemzetközi humanitárius jog a fegyveres erők által elkövetett törvénytelenségek esetén gyors, effektív és pártatlan kivizsgálást vár el az adott államtól, de az izraeli vizsgálati rendszer nem felel meg ezeknek a követelményeknek. Kétségek merülnek fel, hogy Izrael hajlandó-e egyáltalán a nemzetközi jog által elvártak szellemében ezeket a vizsgálatokat lefolytatni.

Ami a megszállt palesztin területeket illeti, a bizottság nem tud arról, hogy a „gázai hatóságok" a nemzetközi humanitárius és emberi jogok súlyos megsértésének kivizsgálására valamiféle mechanizmussal rendelkeznének, illetve nem látja a jelét annak, hogy a fegyveres csoportok jogsértéseinek a megvizsgálására részükről valamiféle komolyabb kezdeményezés történt volna. Ciszjordániában sincs különösebb következménye a politikai ellenfelekkel szembeni törvénytelen fellépésnek.

Az ajánlásokat tartalmazó ötödik részben a bizottság többek közt javasolja, hogy az EJT fogadja el a jelentést, s kérje fel a főtitkárt, hogy azt terjessze az ENSZ BT elé. Az EJT jutassa el formálisan a dokumentumot a Nemzetközi Büntetőbíróság főügyészének, valamint az ENSZ Közgyűlésének. Az ENSZ BT kérje fel az izraeli kormányt, hogy három hónapon belül indítson a nemzetközi normáknak megfelelő vizsgálatot a jelentésben szereplő jogsértésekről, s újabb három hónap múlva adjon számot a vizsgálata nyomán tett, illetve tervezett lépésekről. A BT kérjen fel egy független szakértői bizottságot arra, hogy kísérje figyelemmel, mit tesznek a gázai hatóságok a jogsértések kivizsgálására, s hat hónap múlva a tapasztaltakról adjon számot. Izrael teljesen oldja fel a gázai blokádot, tegye lehetővé az autonóm terület két része között, Ciszjordánián belül, beleértve Kelet-Jeruzsálemet, a palesztinok szabad mozgását, s ne akadályozza a PH területén kívülre történő utazásukat. A bizottság ajánlásai közt szerepelt, hogy a palesztin fegyveresek hagyjanak fel az izraeli polgári célpontok támadásával, s engedjék szabadon Gilad Salitot.

A Goldstone-jelentés visszhangja

A terjedelmes dokumentum nyilvánosságra kerülése a leghevesebb reakciókat érthetően az izraeli vezetőkből váltotta ki. Simon Peresz köztársasági elnök szeptember 16-án nyilatkozatot adott ki, melyben a jelentést a történelem megcsúfolásának nevezte, mivel az legitimálja a terrortevékenységet, nem tesz különbséget az agresszor és az önvédelmi jogát gyakorló állam között. Az elnök élesen szembeállította Izrael békés szándékait a Gázában a hatalmat törvénytelenül megszerző Hamász erőszakos céljaival, mely a saját lakosságának biztonságára sincs tekintettel. Az elnök nyilatkozata végén kijelentette, hogy az IDF hadműveletei alapvetően az érintett területek lakóinak is pozitív változásokat hoztak: a Ciszjordániában végrehajtott katonai lépések meghozták itt a gazdasági prosperitást, a dél-libanoniakat megszabadították a Hezbollah terrorjától, s a gáziak számára is lehetővé vált, hogy „ismét normális életet éljenek."[29] Néhány nap múlva, szeptember 24-én Netanjahu miniszterelnök az ENSZ Közgyűlés ülésszakán elmondott beszédében hosszan foglalkozott a jelentéssel. Ő is úgy vélte, hogy a dokumentum hamis módon egyenlőségjelet tesz a terroristák és az általuk megtámadottak közé. Élesen bírálta a világszervezetet azért, hogy a Hamász nyolc éve folyó támadásairól egyetlen elítélő határozat sem született, az EJT nem hallatta a hangját e témáról, ugyanakkor egy önmagát védő demokráciát, Izraelt az EJT pellengérre állította. Hangsúlyozta, hogy a béke szándékától vezérelve vonultak ki Gázából, cserébe egy Irán által támogatott terrorbázist kaptak. A háború idején mindent megtettek, hogy idejében informálják és a lehető legnagyobb mértékben kíméljék a palesztin lakosságot. Figyelmeztetett arra, hogy a jelentés elfogadása világos üzenet a terroristáknak arról, hogy tényked̈ésük kifizetődő. A jelentés egyben válaszút elé állítja a kormányokat: vagy Izrael mellé állnak, vagy támogatják a terroristákat.[30] Ezekben a napokban az izraeli sajtóban megjelentek olyan írások is, melyek sérelmezték, hogy a nemzetközi normák betartását miért csak országukon kérik számon.[31] Az izraeli

[29] Statement by President Shimon Peres: "Goldstone Mission Report is a Mockary of History" (http://www.mfa.gov.il/ MFA/Government/Communiques/2009/President-Peres-Reply-to-the-Goldstone-Commission-Report-16-Sep-2009.htm)

[30] PM Netanyahu's Speech at the UN General Assembly (http://www.pmo.gov.il/PMOEng/Communication/PMSpeaks /speechUN240909.htm)

[31] Ari Savit, a Haaretz neves kolumnistája két nappal a jelentés nyilvánosságra kerülése után megjelent cikkében emlékeztetett arra, hogy két héttel korábban amerikai–német éjszakai támadás eredményeként 70 lakos halt meg Afganisztánban, s sokan súlyosan megsérültek. Igen kétséges, hogy a halálra égett emberek – ahogy a hivatalos verzió szólt – tálib harcosok voltak-e. A brutális támadásért Amerikának és Németországnak kellene felelnie, de több más, az itteni szerepvállalásban részes

kormányzat szinte már a jelentés nyilvánosságra kerülésének pillanatától kezdve aktív háttérdiplomáciába kezdett a Goldstone-jelentés diszkreditálása, az EJT-n kívül más nemzetközi fórumokon való megvitatásának megakadályozása érdekében. Abból kiindulva, hogy a jelentés „minden terror ellen küzdő államot" aggodalommal tölthet el, megpróbálták ehhez az Egyesült Államok és több más, az ENSZ-testületekben is fajsúlyos szerepet játszó ország „érdekeltségét biztosítani".[32] Magának az amerikai adminisztrációnak az állásfoglalásai eleinte eléggé óvatosak voltak. A külügyi államtitkár-helyettes a szeptember 17-i sajtótájékoztatón anélkül, hogy részletekbe bocsátkozott volna, csak odáig ment el, hogy „gondjaik vannak a jelentéssel".[33] Egy újságírói kérdésre válaszolva Hillary Clinton szeptember 30-án úgy vélte, hogy a bizottság mandátuma egyoldalú volt, a jelentés következtetései pedig komoly aggodalomra adnak okot. Hozzátette, hogy a dokumentum kérdéses elemeit a nemzetközi fórumok

---

NATO-állam is felelős a mészárlásért. Ha a nemzetközi joghoz, univerzális etikai elvekhez ragaszkodnak, akkor az esetet hitvány gyilkosságnak kellene tekinteni, s amennyiben az érintett államok a tényfeltárókkal nem hajlandók együttműködni, az ügyet a hágai büntetőbíróság elé kellene utalni. Ha ezt az abszurd gondolatot tovább görgetjük, az is előfordulhatna, hogy Obama, Merkel, más politikai és katonai vezetők is vád alá kerülhetnek. Az Egyesült Államok ártatlan emberek ezreit ölte meg Irakban és Afganisztánban, de nem várják el, hogy feleljen ezért, mivel úgy tekintik, hogy ez a terror elleni harc ára. Oroszország, Kína, Törökország, Srí Lanka, Szaúd-Arábia is elkövetett háborús bűnöket, illetve az emberi jogokat súlyosan sértő cselekedeteket, de a „nemzetközi közösség ezért nem szól". Csak Izraeltől várják el a normák betartását. A gázai háború során Izrael túlzott tűzerőt alkalmazott, melynek többet nem szabad előfordulnia. A műveletek során súlyos incidensek történtek, melyeket ki kell vizsgálni, de ezt „nekünk kell megtennünk". A törvény akkor törvény, ha mindenkire egyformán alkalmazzák, s nem diszkriminálnak úgy, ahogy azt Goldstone tette. UN must hold Obama to same standard as Israel. (http://www.haaretz. com/hasen/spages/1115242.html)

[32] A Haaretzben 2009. szeptember végén megjelent cikkében Nathan Guttman leírja, hogy izraeli részről már a publikálást követő napokban felvették az érintkezést magas rangú amerikai tisztviselőkkel, több nyugat-európai állam és Oroszország képviselőivel. Felhívták a figyelmet a jelentésben számukra nézve „rejtett veszélyekre", annak szükségességére, hogy a jelentés „ne veszélyeztesse az USA és más államok érdekeit". Biztosak voltak abban, hogy Washington az ENSZ BT-ben vétójogával élve meg fogja akadályozni, hogy a jelentés a testület elé kerüljön. Az Egyesült Államokban munkalátogatáson lévő Danny Ajalon külügyminiszter-helyettes magas rangú tisztviselők mellett az ottani zsidó szervezeteket is felkérte, hogy ítéljék el a jelentést. A cikk arról is tudósított, hogy „Izrael-barát aktivisták" a nyilvánosság fórumait felhasználva harcot indítottak a Goldstone-jelentés ellen, hogy az abban leírtakat a „világközvélemény ne fogadja el". Israel, U.S. working to limit damage of Goldstone report (http://www.haaretz.com/ hasen/spages/1117314.html)

[33] Daily Press Briefing, Philip J. Crowley, Assistant Secretary, September 17, 2009 (http://www.state.gov/r/pa/prs /dpb/2009/ sept/129322. htm)

közül az EJT keretei között kell megvitatni. Amerikai hivatalos körök a kritikájukban azt is megfogalmazták, hogy a jelentés nem a konfliktus gyökereit próbálja orvosolni, melyre a gázai háború is visszavezethető. Mindezt csak egy átfogó rendezés keretében lehet megoldani, s a jelentés veszélyezteti azokat az erőfeszítéseket, melyeket ennek érdekében tettek.[34]

Az amerikai külügyminiszter sajtóértekezletének idején már a vége felé közeledett az EJT szeptember 14-én Genfben kezdődött 12. rendes ülése. A fórum több mint két héten át tartó tanácskozásait a Goldstone-jelentés nyilvánosságra kerülését követő élénk nemzetközi visszhang miatt a szokásosnál nagyobb nemzetközi érdeklődés kísérte. A tényfeltáró bizottság anyagának vitájára szeptember 29-én került sor, melyet Goldstone felszólalása nyitott meg. A dokumentum főbb eredményeinek, következtetéseinek ismertetése mellett a bizottság elnöke a különböző oldalról elhangzó bírálatokra reagálva visszautasította, hogy tevékenységüket politikailag motiváltnak tüntessék fel. Hangsúlyozta, hogy egyetlen ország, vagy fegyveres csoport sem tekintheti a törvények felett állónak magát. Sajnálkozását fejezte ki, hogy az izraeli kormány addigi reagálása a jelentés lényegét nem érintette. A határozattervezetről a döntést végül Pakisztán javaslatára a 13. ülésszak elé utalták, melyre csak a következő év tavaszán került volna sor. A jelentés további útját még inkább nehezítette, hogy az ENSZ BT október 7-én úgy döntött, hogy nem hívnak egybe rendkívüli ülést a tényfeltáró bizottság anyagának megvitatására. Elhatározták viszont, hogy október 14-től közel-keleti témákról több tanácskozást is tartanak. Ezek alkalmat adnak majd arra, hogy a testület tagjai és az ülésre meghívottak a Goldstone-jelentésről is kifejtsék a véleményüket, határozatot azonban erről nem hoznak. A kártyákat azonban alaposan megkeverte, hogy váratlan palesztin kezdeményezésre, a testület 18 tagállamának támogatásával, október 15-én összeült az EJT 12. rendkívüli ülése, hogy megvitassa „Az emberi jogok helyzetét a megszállt palesztin területeken és Kelet-Jeruzsálemben".[35] A következő nap elfogadott határozat élesen elítélte Izraelnek a megszállt palesztin területeken követett politikáját, s támogatta a tényfeltáró bizottság ajánlásait. Egyúttal javasolta, hogy az ENSZ Közgyűlés folyamatban lévő 64. ülésszaka tűzze napirendjére a tényfeltáró bizottság jelentését.[36] A világszervezet legfőbb fórumának november

---

[34] Ez az érvelés októberben gyakorta felbukkant, például Ian Kelly külügyi szóvivő sajtóbeszélgetéseken adott válaszaiban.

[35] A PH elnöke, Mahmud Abbász az EJT rendes ülésszaka idején erőteljes amerikai nyomásra beleegyezett a szavazás elhalasztásába, mindez persze az izraeli érdekeknek kedvezett. Az amúgy sem népszerű palesztin vezető e lépés miatt éles támadások kereszttüzébe került, s kénytelen volt néhány nap elteltével 180 fokos fordulatot végrehajtani. Mahmoud Abbas tries to save reputation with U-turn on Gaza report. (http://www.guardian.co.uk/world/2009/oct/12/ mahmoud-abbas-uturn-gaza-report)

[36] A határozatot a testület 25 tagállama támogatta, 11 ország tartózkodott, 6 tagállam (köztük Magyarország és az Egyesült Államok) ellenezte. A magyar külügyminisz-

5-én a tagállamok többségének támogatásával elfogadott határozata Izraelnek és a palesztinoknak három hónapot adott arra, hogy kivizsgálják a gázai konfliktus idején a nemzetközi humanitárius jogot és emberi jogokat sértő cselekedeteket.[37] A Közgyűlés tehát elfogadta a Goldstone-jelentést, s megbízta a főtitkárt, hogy terjessze azt az ENSZ BT elé. Egyben felkérte a svájci kormányt, hogy hívja össze a negyedik genfi konvenciót aláíró államok képviselőit annak eldöntésére, hogy miként lehetne érvényesíteni a humanitárius jog alapelveit a megszállt palesztin területeken, beleértve Kelet-Jeruzsálemet. A határozat felkérte a főtitkárt, hogy három hónapon belül adjon tájékoztatást a határozat végrehajtásáról. A szavazást megelőző felszólalások – ahogy várható volt – eléggé jelentős polarizációról tanúskodtak. Az el nem kötelezett államokból származó delegátusok kiemelték a határozattervezet fontosságát, a jelentés objektivitását, úgy vélték, hogy fontos tényezők lehetnek a nemzetközi jog büntetlen áthágásának megszüntetéséért vívott harcban. Az izraeli delegátus a szavazás előtt kijelentette, hogy a határozattervezet a „diszkreditált EJT egyoldalú, elfogult jelentését támogatja", gúnyt űz abból a realitásból, mellyel az Izraelhez hasonló demokratikus államoknak szembe kell nézniük. Hangsúlyozta, hogy Izrael, függetlenül bármiféle ENSZ-jelentéstől, a történtekről „hiteles és alapos" vizsgálatokat folytat.[38] Az Egyesült Államok képviselője a felelősség tisztázását fontosnak tartot-

---

térium 2009. október 19-én kiadott közleményében többek közt a következő indoklás olvasható: „Bár Magyarország nagy jelentőséget tulajdonít a tényfeltáró misszió munkájának, a határozatot annak néhány esetben egyoldalúságra mutató elemei miatt nem támogatta. A közel-keleti konfliktussal kapcsolatos ügyek kezelésében alapvető fontosságú a kiegyensúlyozott megközelítés minden érintett fél irányában. A Goldstone-jelentésben foglalt ellentmondások tisztázását elengedhetetlennek tartjuk a jövőben, ugyanakkor álláspontunk szerint annak az Emberi Jogi Tanács rendes ülésszakai megfelelő keretet biztosítanak." A Külügyminisztérium közleménye az Emberi Jogi Tanácsnak a Goldstone-jelentés kapcsán elfogadott határozatáról, illetve a magyar szavazási magatartásról. (http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/Aktualis/Szovivoi_nyilatkozatok/Goldstone_ kozlemeny_091019.htm)

[37] A szavazás során a határozatot 114 tagállam támogatta, 18 delegáció ellene szavazott, míg 44 állam tartózkodott a szavazástól. Az EU-országok közül a támogatók közt volt Portugália, Szlovénia, Ciprus és Málta. Ellene szavazott a Cseh Köztársaság, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország és Szlovákia, míg a többi tagállam a tartózkodók listáján szerepelt. Sixty-fourth General Assembly Plenary 38th & 39th Meetings. 5 November 2009 (http://www.un. org / News/ Press/docs/2009/ga10883.doc.htm)

[38] Az izraeli külügyminisztérium november 5-én közzétett tájékoztatója szerint összesen 128 esetben kezdtek vizsgálatot. Ebből 25-öt a háború után a vezérkar indított el, melyek eredményeit magasabb jogi fórumok mérlegelik. A fennmaradó 103 esetből 48-nál kiderült, hogy a panasznak nincs alapja, 28-nál a vizsgálat folyamatban van, 27 esetben büntetőeljárást kezdeményeztek. Status of IDF investigations of Gaza incidents.

ta, de ezt egy „respektált" belső vizsgálódás keretében tartotta szerencsésnek. A Goldstone-jelentést kiegyensúlyozatlannak tartotta, mely inkább Izraelre fókuszál, s nem domborítja ki kellőképp a Hamász felelősségét a sűrűn lakott területek elleni támadásoknál.[39]

A jelentést Ban Ki Mun főtitkár november 10-én küldte el az ENSZ BT-nek, mely a következő nap tárgyalta a polgári lakosságnak a fegyveres konfliktusban való védelméről szóló határozati javaslatot. A hosszúra nyúló vitában a Goldstone-jelentés többször szóba került, főleg fejlődő országokból származó delegátusok részéről. Az egyhangúan elfogadott határozat azonban, mely hangsúlyozta az állami és nem állami szereplők, nemzetközi szervezetek felelősségét a súlyos jogsértések visszaszorításában, konkrét eseteket nem említett.[40] Az ENSZ BT november 24-én tartott újabb ülésén a főtitkárhelyettesnek a térségben kialakult helyzetről tartott beszámolója azt tükrözte, hogy a Goldstone-bizottság jelentésének nemzetközi visszhangja az itteni folyamatokra, hatalmi érdekekre nem gyakorolt különösebb befolyást. Ugyanakkor az emberi jogok és a nemzetközi humanitárius jog áthágásának szankcionálására irányuló törekvéseket a gázai tényfeltáró bizottság jelentése láthatóan erősítette Nyugat-Európa több országban.[41] Ennek távlati következményeit azonban ma még nehéz megjósolni.

(Első közlés: SVKI *Elemzések*, 2010/2.)

(http://www.mfa.gov.il/MFA/Government/Law/Legal+Issues+and+Rulings/Examination_allegations_by_IDF_Oct_2009.htm)

[39] Az amerikai álláspont a korábbiakhoz képest még inkább megmerevedett. Ebben szerepet játszott az amerikai képviselőház november 3-án nagy többséggel (344 igen, 36 nem 22 tartozódás) elfogadott 867-es számú határozata. Az állásfoglalás felszólította az elnököt és a külügyminisztert, hogy egyértelműen utasítsa el a gázai tényfeltáró bizottság jelentésének „bármiféle támogatását, vagy annak további mérlegelését". A határozat a Goldstone-jelentést többek közt kiegyensúlyozatlannak, egyoldalúnak, és alapvetően elhibázottnak nevezte. House Approves Resolution 867 Condemning Goldstone Report (November 3, 2009) (http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/US-Israel/ HouseRes867.html)

[40] UNSC Resolution 1894 (2009) (http://unispal.un.org/UNISPAL.NSF/0/A4E2352BFDF75FF08525766C00588264)

[41] Ennek következtében például Nagy-Britannia „veszélyes tereppé" vált vezető izraeli politikusok, katonatisztek számára. A büntető igazságszolgáltatásról szóló 1988-as törvény az angol és walesi bíróságoknak egyetemes hatáskört biztosít a háborús bűntettekkel kapcsolatos vádak kivizsgálására. Ennek alapján letartóztatási végzés kiadását kezdeményezték többek közt Ehud Barak hadügyminiszter, Cipni Lívni volt külügyminiszter ellen, s Olmert volt miniszterelnöknek is számolnia kell a nem kívánt következményekkel, ha Nagy-Britanniába látogat.